

Universiteit Leiden

2023 - 2024

Faculteit der Geneeskunde

Regels en richtlijnen van de examencommissie van de opleiding master Farmacie

zoals bedoeld in 7.12b lid 3 van de WHW

Volgens dit artikel stelt de examencommissie regels vast over de uitvoering van de taken en bevoegdheden die wettelijk aan de examencommissies zijn toegekend en de maatregelen die de examencommissie in dat verband kan nemen. De regels moeten passen binnen het kader van de vastgestelde model Onderwijs- en examenregeling Universiteit Leiden (OER).

Vastgesteld op 13 september 2023

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Toepasselijkheid

- 1.1.1 Deze regels zijn vastgesteld door de examencommissie en van toepassing op de tentamens en examens van de opleiding master Farmacie van de Universiteit Leiden, hierna te noemen de opleiding. De opleiding wordt verzorgd door het Leids Universitair Medisch Centrum, hierna te noemen het LUMC.
- 1.1.2 Deze regels en richtlijnen worden in het Nederlands en Engels vastgesteld. Indien er onverhoopt verschillen zijn tussen de beide versies, is de Nederlandse versie leidend.

Artikel 1.2 Begripsbepaling

AI-software	Artificiële of kunstmatige intelligentie (AI) is de mogelijkheid van een machine om mensachtige vaardigheden te vertonen zoals redeneren, leren, plannen en creativiteit. ¹ Vormen van AI-software zijn onder meer virtuele assistentie, software voor beeldanalyse, zoekmachines, systemen voor spraak- en gezichtsherkenning, chatbots zoals ChatGPT.
Apothekers- coschap	een stage in een openbare, poliklinische apotheek of ziekenhuisapotheek die ten doel heeft het verkrijgen van kennis, inzicht en vaardigheden met betrekking tot een bepaald medisch specialisme; de farmaceutische praktijk.
Tentamen	een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student met betrekking tot een bepaalde onderwijseenheid, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (overeenkomstig artikel 7.10 van de wet). Het onderzoek kan zowel schriftelijk, mondeling als digitaal, of een combinatie hiervan, plaatsvinden. Een tentamen kan uit meerdere deeltentamens of praktische oefeningen bestaan, welke bijdragen aan het eindcijfer van het tentamen. De onderlinge weging is vastgelegd in de OER en de e-Studiegids. Uitsluitend aan een tentamen zijn studiepunten verbonden. Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de door de examencommissie bepaalde werkwijze voor de kwaliteitsborging van tentamens en examens; De onderlinge weging is vastgelegd in de OER en de Studiegids
OER:	de door het faculteitsbestuur vastgestelde Onderwijs- en examenregeling van de opleiding;
Praktische oefening:	een praktische oefening als (onderdeel van) een tentamen of examen als bedoeld in artikel 7.13, tweede lid, onder d van de wet, in één van de volgende vormen: <ul style="list-style-type: none">- het maken van een scriptie/eindwerkstuk/afstudeerverslag/eindwerk van een opleiding,- het maken van een werkstuk of een proefontwerp,- het uitvoeren van een onderzoekopdracht,- het deelnemen aan veldwerk of een excursie,- het doorlopen van een stage, of

¹ https://www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/society/20200827STO85804/wat-is-artificiele-intelligentie-en-hoe-wordt-het-gebruikt?at_campaign=20234-Digital&at_medium=Google_Ads&at_platform=Search&at_creation=DSA&at_goal=TR_G&at_audience=&at_topic=Artificial_Intelligence&gclid=Cj0KCQjw7uSkBhDGARIsAMCZNjtvvmvZiYs2g9giVER1E3cc7On7XCNWrwWQZ9kIC5kZVhru7tURs uBfsaAqqpEALw_wcB

- het deelnemen aan een andere onderwijsleeractiviteit die gericht is op het verwerven van bepaalde vaardigheden;

Surveillant	degene die door of namens het faculteitsbestuur is belast met het feitelijke toezicht, zowel fysiek als digitaal, met proctoring, op de orde tijdens een tentamen.
Eerste beoordelaar:	de examiner die (als eerste) de scriptie/het eindwerkstuk/het afstudeerverslag begeleidt, leest en beoordeelt
Tweede beoordelaar:	de examiner die (als tweede) de scriptie/het eindwerkstuk/het afstudeerverslag leest en beoordeelt
Derde beoordelaar	Door de examencommissie aangewezen derde examiner in geval eerste en tweede beoordelaar niet tot één oordeel over de scriptie/het eindwerkstuk/het afstudeerverslag kunnen komen
Wet	Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek WHW

Voor het overige hebben de begrippen de betekenis die de WHW of de OER daaraan verbindt.

Hoofdstuk 2 Taken en werkwijze van de examencommissie

Artikel 2.1 Voorzitter, secretaris en extern lid

- 2.1.1 De Examencommissie Farmacie, voorts examencommissie, heeft een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter.
- 2.1.2 Ten minste één lid is als docent verbonden aan de opleiding.
- 2.1.3 Aan de examencommissie is een ambtelijk secretaris worden toegewezen.
- 2.1.4 De examencommissie heeft een extern lid.

Artikel 2.2 Benoeming van leden, de voorzitter en de ambtelijk secretaris

- 2.2.1 De Raad van Bestuur van het LUMC benoemt de voorzitter, de vicevoorzitter en de leden van de examencommissie op basis van hun deskundigheid op het terrein van de opleiding voor een door de Raad van Bestuur te bepalen termijn.
- 2.2.2 Alvorens de Raad van Bestuur tot benoeming van een lid overgaat, hoort hij de leden van de examencommissie.
- 2.2.3 Het ambtelijk secretariaat van de examencommissie en de subcommissies wordt aangesteld door het Directoraat Onderwijs en Opleidingen.
- 2.2.4 De examencommissie benoemt de leden van de Toetsbeoordelingscommissie.

Artikel 2.3 Taken en bevoegdheden van de examencommissie

- 2.3.1 De examencommissie is het orgaan dat de opdracht heeft op objectieve en deskundige wijze vast te stellen of een student voldoet aan de voorwaarden die de onderwijs- en examenregeling stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad.
- 2.3.2 De examencommissie heeft de volgende taken en bevoegdheden:

I. Algemene taken

- a) het borgen van de kwaliteit van de tentamens, coschappen en examens. Voor de schriftelijke (deel)tentamens heeft de examencommissie deze taak gemandateerd aan de Toetsbeoordelingscommissie (TBC);
- b) het borgen van de kwaliteit van de organisatie en de procedures rondom tentamens en examens;
- c) in de bacheloropleiding het namens het faculteitsbestuur uitbrengen van het (bindend) studieadvies als bedoeld in artikel 7.8b van de wet én de Regeling Bindend Studieadvies Universiteit Leiden;
- d) het jaarlijks opstellen van een verslag van haar werkzaamheden voor het faculteitsbestuur;

II. Opleidingsprogramma en examen

- e) het door de meest daarvoor in aanmerking komende examencommissie verlenen van toestemming aan een student om een door die student samengesteld programma als bedoeld in artikel 7.3h van de wet te volgen, waarvan het examen leidt tot het verkrijgen van een graad, waarbij de examencommissie tevens aangeeft tot welke opleiding van de instelling dat programma wordt geacht te behoren voor de toepassing van deze wet;
- f) het goedkeuren in individuele gevallen van de keuze van onderwijseenheden die tot de opleiding behoren;
- g) het vaststellen, voor zover de Raad van Bestuur dat heeft bepaald als voorwaarde voor het afleggen van examens of onderdelen daarvan, dat het bewijs is geleverd van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van het onderwijs door degene aan wie vrijstelling is verleend van de vooropleidingseis als bedoeld in artikel 7.24 van de wet op grond van het bezit van een buiten Nederland afgegeven diploma, dan wel in geval vrijstelling is verleend van de toegangseis voor de postpropedeutische fase van de opleiding;

- h) het uitreiken van een getuigschrift en een supplement uitgereikt als bedoeld in artikel 7.11, vierde lid, van de wet ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd;
- i) het afgeven van een verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door betrokkene met goed gevolg zijn afgelegd in geval een student meer dan een tentamen met goed gevolg heeft afgelegd doch aan wie geen getuigschrift als bedoeld onder i. kan worden uitgereikt;

III. Tentamens en vrijstellingen

- j) het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen binnen het kader van de onderwijs- en examenregeling om de uitslag van tentamens en examens te beoordelen en vast te stellen (onder meer de zak-slaagregeling);
- k) het verlenen van vrijstelling voor het afleggen van één of meer tentamens of (semi)apothekerscoschappen op een van de gronden die zijn vermeld in de onderwijs- en examenregeling;
- l) het in voorkomende gevallen verlengen van de in de onderwijs- en examenregeling bepaalde geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens;
- m) het in bijzondere gevallen bepalen of een tentamen mondeling, schriftelijk, digitaal, fysiek of op een andere wijze wordt afgelegd, in afwijking van hetgeen daarover in de onderwijs- en examenregeling is geregeld;
- n) het in bijzondere gevallen bepalen of een tentamen in openbaarheid wordt afgenomen, in afwijking van hetgeen daarover in de onderwijs- en examenregeling is geregeld;
- o) het al dan niet onder oplegging van vervangende eisen verlenen van vrijstelling van de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen;
- p) het nemen van maatregelen en het opleggen van sancties indien een student of extraneus fraudeert.
- q) het toekennen van doeltreffende voorzieningen voor het volgen van onderwijs en afleggen van tentamens aan studenten met een functiebeperking als bedoeld in de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte;
- r) het aanwijzen van examinatoren;
- s) het goedkeuren in individuele gevallen van de keuze van onderwijseenheden die tot de opleiding behoren;
- t) het treffen van bijzondere regelingen voor het afleggen van examens en tentamens en apothekerscoschappen voor individuele studenten in geval van overmacht of bijzondere studieomstandigheden;
- u) het vaststellen van de regels met betrekking tot de goede gang van zaken tijdens de examens en tentamens en beoordeling van apothekerscoschappen en met betrekking tot de in dat verband te nemen maatregelen;
- v) het treffen van bijzondere regelingen voor het deelnemen aan praktische oefeningen en apothekerscoschappen dan wel het afleggen van examens en tentamens voor individuele studenten in geval van overmacht of bijzondere studieomstandigheden.

Artikel 2.4 Werkwijze

- 2.4.1 De examencommissie beslist bij gewone meerderheid van stemmen. Bij staking der stemmen geeft het oordeel van de voorzitter de doorslag.
- 2.4.2 De examencommissie kan haar leden dan wel anderen die daarvoor gezien hun functie in aanmerking komen, schriftelijk mandateren tot het nemen van bepaalde besluiten. De commissie kan de gemandateerde instructies geven ter zake van de uitoefening van de gemandateerde bevoegdheid.

- 2.4.3 De gemandateerde neemt besluiten op basis van de OER, de onderhavige Regels en Richtlijnen en eerder gevormd beleid. De gemandateerde personen dan wel instanties leggen verantwoording af over hun handelen. Er wordt vastgelegd hoe deze verantwoording plaatsvindt. Bij afwijkingen van eerder gevormd beleid beslist de gehele examencommissie.
- 2.4.4 De examencommissie heeft in ieder geval het volgende vastgelegd:
- a) de samenstelling van de examencommissie;
 - b) de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, overige leden en ambtelijk secretaris;
 - c) taken die gemandateerd worden én aan welke functionaris die taken gemandateerd worden, inclusief wijze van verantwoording over besluitvorming;
 - d) vergaderfrequentie, openbaarheid en geheimhouding;
 - e) wijze van verslaglegging en archivering van vergaderingen en besluiten;
 - f) interne werkwijze ten aanzien van:
 - a. aanwijzing examinatoren;
 - b. borging kwaliteit van tentamens;
 - c. aanvragen vrijstelling;
 - d. fraude;
 - e. BSA.
 - g) registratie van de handtekeningen van de leden.
- 2.4.5 De voorzitter van de examencommissie is belast met de dagelijkse gang van zaken.
- 2.4.6 Tot de dagelijkse zaken worden gerekend:
- a) spoedeisende beslissingen met betrekking tot de toepassing van regelingen die in afwijking van de geldende bepalingen op verzoek van de student worden genomen; indien mogelijk wordt de meest betrokken examinerator geraadpleegd alvorens een beslissing wordt genomen;
 - b) de door de OER vereiste goedkeuring van verzoeken tot vrijstelling van studenten met inachtneming van de daarbij geldende voorwaarden;
 - c) het treffen van maatregelen bij inbreuk op de orde tijdens een tentamen en bij fraude, voor zover deze naar het oordeel van de voorzitter geen uitstel gedogen;
 - d) het controleren en ondertekenen van diploma's.

Artikel 2.5 Contactinformatie

- 2.5.1 De examencommissie is bereikbaar middels e-mail: Examencommissie-FAR@lumc.nl.
- 2.5.2 Zie voor meer informatie over de examencommissie en haar samenstelling de [Examencommissiepagina](#) op studentenwebsite van de Universiteit Leiden.
- 2.5.3 Het indienen van een verzoek tot vrijstelling wordt gedaan via het daarvoor bestemde [webformulier](#).
- 2.5.4 Het indienen van een verzoek voor de vrije keuzeruimte wordt gedaan via het daarvoor bestemde [formulier](#), zie Brightspace.
- 2.5.5 Overige verzoeken kunnen worden ingediend door een e-mail te sturen naar
- 2.5.6 examencommissie-far@lumc.nl (zie overige informatie hieromtrent op de website van de Universiteit Leiden).

Hoofdstuk 3 Aanwijzing examinatoren

- 3.1.1 Voor de aanvang van elk studiejaar en verder zo vaak als dat noodzakelijk is wijst de examencommissie voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan examinatoren aan en maakt dit schriftelijk aan de examinatoren bekend.
- 3.1.2 Een examiner beschikt over vakdeskundigheid en toetsdeskundigheid overeenkomstig de normen voor kwaliteitsborging genoemd in artikel 4.2.
- 3.1.3 De examencommissie kan meer dan één examiner voor een tentamen aanwijzen.
- 3.1.4 De examencommissie kan externe examinatoren aanwijzen. Zij vergewist zich ervan dat deze examinatoren voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. De externe examinatoren ontvangen een aanstellingsbrief van de examencommissie waarin vermeld staat dat zij zijn aangewezen als externe examiner en voor het afnemen van welk tentamen zij aangewezen zijn.
- 3.1.5 De examencommissie maakt de aangewezen examinatoren bekend aan de studenten en betrokken medewerkers. De bekendmaking gebeurt door publicatie op de website van de desbetreffende opleiding.
- 3.1.6 De examencommissie kan de aanwijzing om gewichtige redenen ongedaan maken.
- 3.1.7 De examinatoren verstrekken de examencommissie de gevraagde inlichtingen.

Hoofdstuk 4 Tentamens

Artikel 4.1 Vorm van de tentamens

- 4.1.1 De vorm van de tentamens is vastgelegd in de OER en de Studiegids. In bijzondere gevallen kan de examencommissie in overleg met de examinator besluiten dat het tentamen in een andere vorm dan aangegeven zal plaatsvinden. De examinator maakt ten minste 25 werkdagen² voorafgaand aan het afnemen van het tentamen namens de examencommissie bekend op welke wijze dit zal worden afgenomen.
- 4.1.2 De vragen en opgaven van het tentamen hebben uitsluitend betrekking op de tevoren bekendgemaakte examenstof of competenties waarvan de aard en omvang voor de aanvang van het onderwijs dat op het tentamen voorbereid in hoofdzaak bekend worden gemaakt. De vragen en opgaven van het tentamen zijn zo evenwichtig mogelijk gespreid over de examenstof of te tentamineren competenties.
- 4.1.3 Door de examinator wordt op Brightspace bij aanvang van het onderwijsonderdeel vermeld of het tentamen schriftelijk of mondeling dan wel door middel van een vaardigheidstest wordt afgelegd.
- 4.1.4 De examinator vermeldt op Brightspace bij aanvang van het onderwijsonderdeel of boeken, syllabi, aantekeningen e.d. geraadpleegd mogen worden tijdens het tentamen.
- 4.1.5 Er mag geen overlap (dezelfde vragen) zitten tussen toets/herkansing. Maximaal 15% hergebruik van toetsvragen uit het voorgaande academisch jaar (eerste en tweede gelegenheid) is toegestaan.
- 4.1.6 De examinator vergewist zich ervan dat is voldaan aan de voorwaarden voor toelating tot het tentamen en het apothekerscoschap die in de OER zijn vastgelegd dan wel voortvloeien uit andere wetten en regels.
- 4.1.7 De examencommissie kan op gemotiveerd verzoek van de student toestaan dat een tentamen op andere wijze wordt afgelegd dan in de OER en de Studiegids is vastgelegd. De examencommissie beslist na overleg met de examinator, binnen tien werkdagen na ontvangst van het verzoek.
- 4.1.8 Tentaminering kan groepsgewijs plaatsvinden. Er vindt een individuele beoordeling plaats ingeval een presentatie, onderzoek, verslag of andere onderwijsprestatie in groepsverband wordt verricht.

Artikel 4.2

Kwaliteitsborging van tentamens

- 4.2.1 Elk tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek.
- 4.2.2 Een tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, inzicht, vaardigheden en competenties van de student zoals vastgelegd in het [Raamplan Farmacie 2016](#), alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek.
- 4.2.3 Elke beoordeling van een apothekerscoschap omvat een onderzoek naar de kennis, inzicht, vaardigheden en competenties van de student zoals vastgelegd in het [Raamplan Farmacie 2016](#), alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek.
- 4.2.4 De vragen en opgaven van een tentamen zijn duidelijk en ondubbelzinnig en bevatten voldoende aanwijzingen voor de vereiste detaillering van de antwoorden.
- 4.2.5 Het tentamen dan wel de beoordeling van een apothekerscoschap is geschikt en dient uitsluitend om te onderzoeken of de student de kwaliteiten heeft verworven die tevoren als doel

² Overeenkomstig de door het College van Bestuur op 8 juni 2021 vastgestelde uitgangspunten voor onderwijs en tentaminering in het 1^e semester 2021-2022 geldt dat in geval van overmacht de examinator namens de examencommissie uiterlijk 5 werkdagen voorafgaand aan het afnemen van het tentamen bekend maakt op welke wijze het tentamen zal worden afgenomen.

van de betrokken onderwijseenheid zijn vastgesteld en die zijn vastgelegd in de Studiegids.

- 4.2.6 Het tentamen is zo specifiek dat alleen de studenten die de stof voldoende beheersen de vragen goed kunnen beantwoorden. Het tentamen is afgestemd op het niveau van de onderwijseenheid.
- 4.2.7 De vragen en opgaven van het tentamen zijn zo evenwichtig mogelijk gespreid over de examenstof.
- 4.2.8 De vragen en opgaven van het tentamen hebben uitsluitend betrekking op de tevoren bekend gemaakte examenstof. Voor studenten is het vooraf duidelijk hoe en waarop zij beoordeeld worden.
- 4.2.9 De examinerator vermeldt bij aanvang van het onderwijsonderdeel op Brightspace of in het blokboek welke middelen (boeken, syllabi, aantekeningen e.d.) geraadpleegd mogen worden tijdens het tentamen.
- 4.2.10 De vragen en opgaven van een tentamen worden door tenminste twee examineratoren ontworpen. (vier-ogenprincipe).
- 4.2.11 De duur van elk tentamen is zodanig dat de student redelijkerwijs voldoende tijd heeft om de vragen te beantwoorden en/of de opgaven te maken.
- 4.2.12 De beoordeling van schriftelijke of digitale tentamens geschiedt aan de hand van te voren schriftelijk vastgestelde normen.
- 4.2.13 De werkwijze rond de kwaliteitsborging van tentamens is vastgelegd door de examencommissie.
- 4.2.14 De examencommissie beoordeelt steekproefsgewijs de validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de tentamens. Het resultaat van de beoordeling wordt besproken met de betrokken examinerator of examineratoren.
- 4.2.15 Daarnaast kan de examencommissie een onderzoek instellen naar de validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van het tentamen wanneer evaluaties of resultaten hiertoe aanleiding geven.
- 4.2.16 Bij de in 4.2.14 en 4.2.15 bedoelde beoordeling kan de examencommissie zich laten bijstaan door deskundigen.
- 4.2.17 Aanvullend op art. 4.6.2 van de OER geldend voor de opleiding master Farmacie kan de examencommissie in uSis gepubliceerde fouten herstellen binnen een termijn van 2 maanden na de datum waarop het resultaat gepubliceerd is. Na deze termijn ontleent de student rechten aan de resultaten die in uSis staan vermeld. Uitzondering hierop zijn gevallen waarbij de examencommissie fraude constateert, zie hoofdstuk 6 van de Regels en Richtlijnen.
- 4.2.18 De examencommissie borgt de kwaliteit van de wijze waarop het surveilleren zowel fysiek als digitaal, wordt uitgevoerd en besteed in ieder geval aandacht aan de volgende onderdelen:
 - of er voldoende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat er tijdens het tentamen wordt gefraudeerd;
 - of de identiteit van de student die het tentamen aflegt geverifieerd kan worden;
 - of bevestigd kan worden dat het tentamen binnen de gestelde termijn is afgerond.

Artikel 4.3 Toegangseisen voor tentamens en praktische oefeningen

- 4.3.1 De student heeft alleen toegang tot het tentamen en het hertentamen van een onderwijseenheid als alle verplichte activiteiten van die onderwijseenheid voltooid zijn, tenzij de examinerator van die onderwijseenheid anders beslist. Deze verplichte activiteiten dienen in blokboek en op Brightspace duidelijk vermeld te worden.
- 4.3.2 De examinerator vergewist zich ervan dat is voldaan aan de voorwaarden voor toelating tot het tentamen of een apothekerscoschap die in de OER zijn vastgelegd dan wel voortvloeien uit de wet of een universitaire regeling.
- 4.3.3 Een verzoek als bedoeld in artikel 4.2.2 van de OER wordt alleen behandeld indien het

vergezeld gaat van een studieplan en een overzicht van door het College van Bestuur erkende nevenactiviteiten waaraan de student heeft deelgenomen en/of voornemens is deel te nemen.

- 4.3.4 Tweemaal per studiejaar wordt de gelegenheid geboden tot het afleggen van het tentamen verbonden aan elk van de onderwijseenheden die in dat jaar worden aangeboden. Indien het tentamen van een onderwijseenheid uit meer dan één deeltentamen bestaat, kan voorts in de vakbeschrijving in de Studiegids worden bepaald dat niet alle deeltentamens een herkansing kennen. In dat geval dient de student minimaal in staat te worden gesteld om in de tweede tentamengelegenheid het vak met een voldoende af te sluiten door een toets die representatief is voor het gevolgde vak.

Voor praktische oefeningen die niet in hetzelfde studiejaar kunnen worden herkanst, kan de examinator in bijzondere gevallen bepalen dat een herkansingsopdracht wel in hetzelfde studiejaar mogelijk is. Een herkansingsopdracht moet recht doen aan de leerdoelen die bij de oorspronkelijke opdracht werden getoetst.

De opleiding kent voorwaarden voor deelname aan en/of de beoordeling van onderzoekstages. Deze zijn beschreven in de Studiegids.

- 4.3.5 De opleiding kent aanvullende voorwaarden met betrekking tot voorkennis voor deelname aan onderwijseenheden, tentamens of praktische oefeningen. Deze zijn beschreven in de e-Studiegids.
- 4.3.6 Aan een apothekerscoschap kan alleen worden deelgenomen, dan wel het resultaat daarvan kan alleen worden beoordeeld als de student is ingedeeld in de apothekerscoschappen. De procedure voor het indelen van de student in de apothekerscoschappen is te vinden in de [Instroomregeling apothekerscoschappen LUMC](#).
- 4.3.7 Een onvoldoende beoordeling van een apothekerscoschap wordt direct in EPASS ingevoerd door de examinator en wordt zowel door de examinator als de student terstond gemeld aan de examencommissie. De betrokken student wordt opgeroepen voor een gesprek met een afvaardiging van de examencommissie. In die gevallen waarin de student vooralsnog niet verder mag met de coschappen, wordt dit tijdens het gesprek aangegeven. In die gevallen waarin er (nog) geen eindbeoordeling van het apothekerscoschap kan worden afgegeven heeft de student voorwaardelijk toegang tot het volgende apothekerscoschap. De examencommissie bepaalt aan welke eisen de student nog moet voldoen om een positieve eindbeoordeling te kunnen verkrijgen, de examinator van het apothekerscoschap heeft hier een adviserende rol in. De examencommissie neemt een besluit en informeert de student over de voorziene voortgang van zijn apothekerscoschappen. Zie bijlage 4, 'Procedure Onvoldoende beoordeling coschap'.
- 4.3.8 Indien de onvoldoende beoordeling zoals bedoeld in artikel 4.3.7 betrekking heeft op de professionele houding van de student, kan de student als handreiking doorverwezen worden naar de Commissie Professionaliteit. De procedure staat eveneens beschreven in de 'Procedure Onvoldoende beoordeling coschap', zie bijlage 4.
- 4.3.9 De opleiding kent aanvullende voorwaarden met betrekking tot voorkennis voor deelname aan onderwijseenheden, tentamens of praktische oefeningen. Deze zijn beschreven in de e-Studiegids.
- 4.3.10 Elk apothekerscoschap, als bedoeld in artikel 4.1.1 van de OER van de master, mag ten hoogste tweemaal academisch jaar worden afgelegd. De examencommissie kan een derde en laatste kans enkel toestaan nadat een gesprek heeft plaatsgevonden tussen de coassistent en de examencommissie en wanneer de examencommissie advies heeft verkregen van de Commissie Professionaliteit, de coschapscoördinator en de studieadviseur. De examencommissie kan tevens beroep doen op deze regel na een tweede onvoldoende voor een coschap bij verschillende thema's. Tevens kan de examencommissie aanvullende voorwaarden opleggen.

Artikel 4.4 Data van de tentamens

- 4.4.1 Voor zover die niet in de OER en de Studiegids zijn vastgelegd, worden de data waarop

tentamens schriftelijk fysiek of digitaal worden afgenomen uiterlijk een maand voor de aanvang van het studiejaar namens de examencommissie vastgesteld en bekendgemaakt op de pagina voor [het Onderwijsrooster](#), tenzij als gevolg van overmacht de datum niet eerder dan 5 werkdagen vooraf kan worden meegedeeld.

- 4.4.2 Van het bepaalde in het 4.4.1 kan worden afgeweken in geval van overmacht, na ontvangen advies van de opleidingscommissie óf na verkregen instemming van het Duaal Management én indien belangen van de studenten daardoor redelijkerwijze niet worden geschaad.
- 4.4.3 De data voor mondelinge tentamens worden vastgesteld door de examinator, indien mogelijk in goed overleg met de student.
- 4.4.4 Het bepaalde in 4.4.3 is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op toetsingen die anders dan schriftelijk (fysiek of digitaal) of mondeling plaats vinden.
- 4.4.5 Als een student nog slechts één onderwijsonderdeel hoeft af te leggen voor het afstuderen toelating tot het Semi-apothekerscoschap (ingangseisen per 1 september 2022: eindbeoordelingen vastgelegd voor alle thema's, coschappen/apothekersgame en communicatievaardigheden, 105 EC), en door het wachten op de eerstvolgende curriculaire toets/tentamen gelegenheid een studievertraging oploopt van ten minste meer dan drie maanden, dan kan de student een verzoek indienen voor een extra toets/tentamen gelegenheid als bedoeld in artikel 4.1.7 van de OER.
- 4.4.6 Een extra-curriculaire tentamengelegenheid wordt, behoudens de voorwaarde gesteld in artikel 4.4.5, slechts toegekend als:
 - a) de student gedurende het afgelopen academiejaar aan alle reguliere tentamengelegenheden van het betreffende tentamen of deelttoets heeft deelgenomen; de student alle verplichte activiteiten van de betreffende onderwijseenheid voltooid heeft;
 - b) het met een voldoende afsluiten van het betreffende onderwijsonderdeel is de laatste voorwaarde voor toelating tot het Semi-apothekerscoschap;
 - c) deelnemen aan de eerstvolgende reguliere tentamengelegenheid zou resulteren in een onevenredige studievertraging; en
 - d) de student nog niet eerder een extra-curriculaire tentamengelegenheid kreeg toegekend voor de betreffende onderwijseenheid.
- 4.4.7 De datum voor een extra-curriculaire toets of tentamen wordt binnen drie weken na dagtekening van de uitspraak vastgesteld door DOO Onderwijsondersteuning, indien mogelijk in goed overleg met de examinator en de student. De planning van de examinator is hierin leidend. **N.B.** Gedurende landelijke feestdagen en vakantieperiodes worden geen extra curriculaire (deel)toetsen of tentamens aangeboden.
- 4.4.8 De eindbeoordeling van een apothekerscoschap vindt plaats in de laatste week van het apothekerscoschap.

Artikel 4.5 Aanmelding en terugtrekking tentamens

- 4.5.1 Een tentamen kan niet worden afgelegd of het resultaat daarvan beoordeeld dan nadat de student zich voor deelname heeft aangemeld op een wijze die is vastgesteld en bekendgemaakt door de Raad van Bestuur van het LUMC.
- 4.5.2 In bijzondere gevallen kan de examencommissie toestaan dat wordt afgeweken van wat op grond van 3.4 van de OER is bepaald aangaande de uiterste datum en de wijze van aanmelding.
- 4.5.3 Alleen in geval van overmacht bestaande uit persoonlijke omstandigheden en/of technische omstandigheden ten tijde van de inschrijfperiode conform het [Inschrijfprotocol Universiteit Leiden](#), ter beoordeling en vaststelling door de examencommissie, is terugtrekking dan wel aanmelding mogelijk tussen het moment van verstrijken van de aanmeldingstermijn en het begin van het tentamen.
- 4.5.4 Als een student die zich heeft aangemeld en zich niet heeft teruggetrokken het tentamen niet aflegt, dan wordt het tentamen niettemin geacht te zijn afgelegd, tenzij er sprake was van overmacht, ter beoordeling en vaststelling door de examencommissie.

Artikel 4.6 Het afnemen van de tentamens en de orde tijdens een tentamen

- 4.6.1 Bij tentamens die fysiek of digitaal op afstand worden afgenomen kan de examencommissie op verzoek van het faculteitsbestuur of vanuit het oogpunt van de kwaliteit van toetsing advies geven over de inzet van middelen, zoals surveillanten of proctoring, ter voorkoming van fraude.
- 4.6.2 De student dient zich op verzoek van of vanwege de examinerator deugdelijk te legitimeren met diens collegekaart en wettig legitimatiebewijs.
- 4.6.3 Indien een student zich niet kan legitimeren of indien een student een of meer aanwijzingen als bedoeld in artikel 4.6.2 niet opvolgt, dan kan deze door de examinerator worden uitgesloten van de verdere deelname aan het desbetreffende tentamen. Voordat de examinerator een besluit tot uitsluiting neemt, maakt de examinerator een proces verbaal op, en geeft de examinerator de student de gelegenheid dit proces verbaal te lezen, en hieraan haar/zijn eigen verklaring toe te voegen.
- 4.6.4 Alleen studenten die zich hebben aangemeld voor een toets/tentamen mogen de tentamenruimte betreden. In die tentamenruimte mogen zij alleen plaatsnemen aan de met hun naam gemarkeerde tafel. Studenten voor wie geen met de eigen naam gemarkeerde tafel beschikbaar is dienen zich te melden bij de surveillanten of examinerator. Studenten die niet zijn ingeschreven zijn uitgesloten van deelname aan het tentamen.
- 4.6.5 Bij tentamens die digitaal op afstand worden afgenomen kan de examencommissie bepalen dat de student voorafgaand aan het tentamen een volledig ingevulde 'Verklaring van originaliteit' inlevert.
- 4.6.6 Studenten worden bij tentamens die twee uur of langer duren tot uiterlijk 45 minuten na de vastgestelde aanvangstijd toegelaten tot de ruimte waarin het tentamen wordt afgenomen en kunnen niet eerder dan een uur voor het vastgestelde eindtijdstip van het tentamen het afleggen daarvan beëindigen, tenzij de examinerator daarvoor toestemming geeft.
- 4.6.7 Bij tentamens die twee uur of korter duren is toelating tot de tentamenruimte na de start van de tentamenafname niet toegestaan, tenzij de examinerator daarvoor toestemming geeft.
- 4.6.8 Degene die met de leiding van het afnemen van het tentamen is belast, is bevoegd een student die ingeschreven is voor het tentamen maar te laat komt de toegang tot het tentamen te weigeren. De student die te laat na de aanvang van een tentamen waarvoor diegene is ingeschreven verschijnt wordt niet toegelaten, maar wordt wel geacht aan het tentamen te hebben deelgenomen.
- 4.6.9 De student mag, naast de tentamenbescheiden en (in beperkte mate) eten en drinken, uitsluitend een potlood, gum, pen, collegekaart, ID-kaart en (in toegestane gevallen) een rekenmachine op tafel hebben liggen, tenzij de examinerator toestaat dat boeken, syllabi, aantekeningen, e.d. geraadpleegd mogen worden.
- 4.6.10 Bij tentamens die digitaal op afstand worden afgenomen worden studenten tot uiterlijk 15 minuten na de vastgestelde aanvangstijd toegelaten tot de (digitale) ruimte waarin het tentamen wordt afgenomen. De student neemt bij inlogproblemen direct contact op met de examinerator.
- 4.6.11 Indien een tentamen digitaal wordt afgenomen en er sprake is van een technische storing bij de universiteit waardoor het tentamen geen verdere doorgang kan vinden, beslist de examencommissie of en wanneer een nieuw tentamen wordt gepland. Dit geldt zowel bij individuele gevallen als bij storing bij het gehele tentamen. Bij individuele gevallen telt de deelname ook bij storing mee als een tentamenkans.
- 4.6.12 De student kan vanwege zwaarwegende privacybezwaren weigeren om deel te nemen aan een digitaal tentamen met proctoring. De student dient de examencommissie daarvan zo spoedig mogelijk op de hoogte te stellen. De student kan de examencommissie vragen om een alternatieve toets. De examencommissie kan besluiten een alternatieve toets toe te staan of besluiten dat de student moet wachten totdat het tentamen op andere wijze fysiek of digitaal kan worden afgenomen.
- 4.6.13 Communicatieapparatuur, waaronder mobiele telefoons, smart watches, smart phones dient gedurende het afnemen van het – digitale - tentamen te zijn uitgeschakeld. Andere elektronische apparatuur, anders dan communicatieapparatuur, mag niet worden gebruikt dan met

voorafgaande toestemming van de examinerator.

- 4.6.14 De student is verplicht de aanwijzingen van de examencommissie dan wel de examinerator die voor de aanvang van het tentamen zijn gepubliceerd, alsmede aanwijzingen die tijdens en onmiddellijk na afloop van het tentamen worden gegeven, op te volgen.
- 4.6.15 Indien een student de orde verstoort, krijgt die een waarschuwing. Indien de student de orde blijft verstoren, kan de examinerator of surveillant de student verzoeken de zaal dan wel de digitale tentamenomgeving te verlaten. De examinerator maakt dan een proces verbaal op. De examinerator vertelt de betrokken student dat geen beoordeling van het tentamen plaatsvindt tot de examencommissie een uitspraak heeft gedaan.
- 4.6.16 De examinerator stelt de examencommissie onverwijld schriftelijk in kennis van een maatregel genomen op grond van het bepaalde in 4.6.9.
- 4.6.17 De ingeleverde getekende en gedateerde antwoordbladen dan wel ingevulde schrapkaart zijn de enig geldige, wettige documenten die antwoorden presenteren, Het wijzigen van antwoordbladen, dan wel schrapkaarten na inlevering wordt beschouwd als fraude.

Artikel 4.7 Tentamens met gebruik van proctoring

- 4.7.1 a Indien het faculteitsbestuur besluit tot het opleggen van verregaande beperkende maatregelen, dan kan besloten worden om voor onbepaalde tijd over te gaan tot online tentaminering met proctoring. Zie ook het [Protocol Surveillance op Afstand Universiteit Leiden](#).
- 4.7.1 b In geval van uitzonderlijke omstandigheden kan het opleidingsbestuur besluiten om voor beperkte duur over te gaan tot online tentaminering met proctoring.
- 4.7.2 Via Brightspace worden de studenten uiterlijk 10 werkdagen van tevoren op de hoogte gebracht van de voorwaarden voor deelname aan een tentamen met proctoring en over de maximale duur van het tentamen.
- 4.7.3 Met deelname aan het tentamen gaat de student akkoord met het opnemen en het verzamelen van de data door het gebruikte proctoring systeem.
- 4.7.4 Als de examinerator niet kan vaststellen dat aan alle voorwaarden uit dit artikel is voldaan, kan de examinerator niet vaststellen of de toets op een correcte wijze is afgenomen. De toets kan dan ongeldig worden verklaard.

Artikel 4.8 Doeltreffende voorziening in geval van functiebeperking

- 4.8.1 Een student met een functiebeperking als bedoeld in de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte heeft zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, recht op doeltreffende aanpassingen bij een tentamen.
- 4.8.2 De examencommissie beslist op een verzoek om een doeltreffende aanpassing met inachtneming van de wettelijke regels en het Protocol Studeren met een functiebeperking van de Universiteit Leiden
- 4.8.3 Een verzoek om een doeltreffende aanpassing wordt ingediend bij de studentendecaan of studieadviseur.
- 4.8.4 Studenten met persoonlijke omstandigheden, dan wel bijzondere studieomstandigheden kunnen alleen gebruik maken van bijzondere persoonlijke regelingen (bv woordenboek, extra tijd, aparte locatie, speciale stoel) als zij daarvoor tevoren toestemming hebben gekregen van de Examencommissie.

Artikel 4.9 Orde tijdens een laboratoriumpracticum

- 4.9.1 De practicumleiding zorgt ervoor dat ten behoeve van de practicumproeven zo nodig assistenten worden aangewezen, die erop toezien dat het practicum in goede orde verloopt.
- 4.9.2 De student is verplicht zich op verzoek van of vanwege de examinerator te legitimeren met diens collegekaart en wettig legitimatiebewijs.
- 4.9.3 De student is verplicht de aanwijzingen van de practicumleiding die voor of tijdens het practicum worden gegeven, onverwijld op te volgen.

- 4.9.4 Indien een student de orde verstoort, krijgt die een waarschuwing. Indien de student de orde blijft verstoren, kan de examinator de student verzoeken de practicumzaal te verlaten. De examinator maakt dan een proces verbaal op. De examinator vertelt de betrokken student dat geen beoordeling van het practicum plaatsvindt tot de examencommissie een uitspraak heeft gedaan. De examinator stelt de examencommissie onverwijld in kennis van deze maatregel.

Artikel 4.10 Mondelinge tentamens

- 4.10.1 Een mondeling tentamen wordt bij voorkeur door twee docenten, waarvan minimaal één bevoegde examinator, afgenomen. Is dat het geval, dan maakt een van de twee docenten tijdens het tentamen daarvan korte notities, dat wil zeggen dat puntsgewijs wordt vermeld welke onderwerpen aan de orde komen, waarbij wordt aangegeven of de student deze onderwerpen voldoende beheerst. Is bij het mondelinge tentamen slechts één bevoegde examinator aanwezig, dan worden zowel notities als een geluidsopname gemaakt.
- 4.10.2 De examencommissie kan besluiten dat een bepaald mondeling tentamen door meer personen tezamen zal worden afgelegd indien de te examineren personen daarmee instemmen.

Artikel 4.11 Beoordeling eindwerkstuk

- 4.11.1 De examencommissie stelt de criteria vast voor de beoordeling van eindwerkstukken, de procedure voor de aanwijzing van een eerste en tweede beoordelaar, het beoordelingsformulier en de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de eerste en de tweede beoordelaar. Het eindwerkstuk wordt steeds door twee examinatoren onafhankelijk beoordeeld, waarbij de eindbeoordeling in overleg wordt vastgesteld. Indien de eerste en tweede beoordelaar niet tot overeenstemming kunnen komen, dan wijst de examencommissie een derde examinator als derde beoordelaar aan. De derde beoordelaar heeft de beslissende stem.
- 4.11.2 Van werkstukken, presentaties, onderzoek, verslagen of andere onderwijsprestaties die in groepsverband worden verricht, vindt een beoordeling plaats op grond van de individuele bijdrage.

Artikel 4.12 Geldigheidsduur van tentamens

De geldigheidsduur van de uitslagen van met goed gevolg afgelegde tentamens en van verkregen vrijstellingen wordt door de examencommissie gecontroleerd. De geldigheidsduur van de uitslag van een met goed gevolg afgelegd tentamen en verkregen vrijstelling die in de OER is vastgelegd kan alleen worden beperkt indien de getentamineerde of vrijgestelde kennis, inzicht en/of vaardigheden aantoonbaar verouderd zijn. Indien de student een financiële tegemoetkoming ontvangt uit het profileringsfonds in verband met individuele, bijzondere omstandigheden als bedoeld in artikel 7.51 lid 2 van de wet kan de examencommissie de geldigheidsduur in individuele gevallen verlengen voor de duur van de financiële tegemoetkoming.

Artikel 4.13 Inzage en nabespreking

- 4.13.1 Gedurende de in de OER genoemde termijn kan kennis worden genomen van de vragen en opdrachten van het desbetreffende tentamen, alsmede de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden. De vragen en opgaven kunnen éénmaal op een door de examencommissie aan te wijzen locatie worden ingezien.
- 4.13.2 Het is studenten niet toegestaan op welke wijze dan ook tentamenvragen en opgaven of beoordelingsleutels mee te nemen, te kopiëren, te verspreiden of te publiceren
- 4.13.3 Indien tien of meer examinandi tegelijkertijd schriftelijk of digitaal zijn getentamineerd, dan houdt de examinator een collectieve nabespreking op een door de examinator vast te stellen plaats en tijdstip.

Artikel 4.14 Vrijstelling van het afleggen van tentamens en van deelname aan praktische oefeningen

- 4.14.1 Een verzoek om vrijstelling van het afleggen van een of meer tentamens dan wel van de verplichting tot deelneming aan een of meer praktische oefeningen als bedoeld in de OER wordt door de student schriftelijk middels het [webformulier](#) en met redenen omkleed ingediend bij de examencommissie **minimaal 8 weken voor de start** van het onderwijsonderdeel. Indien de student het tentamen van het betreffende thema al een keer heeft afgelegd, zal een verzoek tot vrijstelling niet in behandeling worden genomen.
- 4.14.2 De afgeronde onderwijsonderdelen of vaardigheden die als grond voor het verzoek vrijstelling zoals beschreven in art. 4.14.1 dienen binnen de termijn van 5 jaar te vallen, gelijk aan de duur van een BIG-registratie.
- 4.14.3 De examencommissie beslist gemotiveerd binnen 30 werkdagen na de indiening van het verzoek. Indien de examencommissie overweegt het verzoek niet in te willigen kan de student gehoord worden. Indien de examencommissie niet heeft beslist binnen de genoemde termijn dan wordt het verzoek geacht te zijn afgewezen.

Artikel 4.15 Bewaartermijnen

- 4.15.1 Tentamenopgaven en antwoordmodellen worden gedurende een termijn van ten minste zeven jaar bewaard. Door examinandi gemaakt werk wordt ten minste twee jaar bewaard.
- 4.15.2 Het eindwerkstuk van een student wordt, inclusief beoordelingsformulier, gedurende een termijn van tenminste zeven jaar bewaard.
- 4.15.3 De besluiten van de examencommissie alsmede de uitslagen van afgelegde tentamens en examens worden deugdelijk geregistreerd. Tot de geregistreerde gegevens hebben uitsluitend diegenen toegang aan wie daarvoor toestemming is verleend door de examencommissie.

Hoofdstuk 5 Examens en getuigschriften

Artikel 5.1 Het afleggen van het examen

Overeenkomstig artikel 4.10.2 van de OER kan de examencommissie bepalen dat het examen tevens omvat een door haar zelf te verrichten onderzoek als bedoeld in 4.2.1.

Artikel 5.2 Compensatie

Niet van toepassing.

Artikel 5.3 Goedkeuring van examenprogramma's

Een verzoek tot goedkeuring van een examenprogramma als bedoeld in artikel 7.3h van de wet dient schriftelijk en gemotiveerd bij de examencommissie te worden ingediend. De examencommissie beslist binnen dertig werkdagen na ontvangst van het verzoek. Bij het uitblijven van een besluit binnen deze termijn wordt de examencommissie geacht de gevraagde toestemming te hebben verleend.

Artikel 5.4 Getuigschrift en diplomasupplement

- 5.4.1 Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie, nadat het College van Bestuur heeft verklaard dat aan de procedurele eisen voor de afgifte is voldaan, een getuigschrift uitgereikt. Op dit getuigschrift worden de gegevens vermeld als omschreven in artikel 7.11, tweede lid, van de wet.
- 5.4.2 Het getuigschrift wordt opgesteld in het Nederlands of het Engels en in het Latijn. Het getuigschrift wordt namens de examencommissie ondertekend met een zogenaamde natte handtekening door de tenminste één van de leden van de commissie.³
- 5.4.3 De examencommissie voegt aan een getuigschrift van het met goed gevolgd afgelegde afsluitend examen een diplomasupplement toe. Het supplement heeft tot doel inzicht te verschaffen in de aard en de inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op internationale herkenbaarheid van opleidingen. Het Leids diplomasupplement voldoet aan het Europese overeengekomen standaardformaat. De laatste pagina van het diplomasupplement wordt namens de examencommissie ondertekend met een zogenaamde natte handtekening door tenminste één van de leden van de examencommissie. Daarnaast kan de examencommissie ervoor kiezen elke pagina van het diplomasupplement te paraferen.
- 5.4.4 Degene die één of meer tentamens met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift als bedoeld in 5.4.1 kan worden uitgereikt, ontvangt desgevraagd een door de examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamen(s) zijn vermeld die door de student met goed gevolg zijn afgelegd.

Artikel 5.5 Examenjudicium

- 5.5.1 De examencommissie kan aan de uitslag van het examen een eindoordeel verbinden over de verrichtingen van de geëxamineerde. Dit oordeel is gebaseerd op het gemiddelde van de cijfers die zijn behaald voor de tot het examen behorende onderwijseenheden gewogen naar studielast.
- 5.5.2 De examencommissie verleent het predicaat „cum laude” dan wel „summa cum laude” in overeenstemming met hetgeen daaromtrent in de OER is bepaald.

Artikel 5.6 Bewaartermijnen

De uitslagen van examens zijn openbaar. De examenregisters waarin de uitslagen van de examens zijn

³ Een "natte handtekening" is een handtekening met lichtvaste inkt.

vermeld worden voor altijd bewaard.

Artikel 5.7 Uitsluiting van de opleiding of bepaalde onderdelen daarvan

- 5.7.1 Als een student, in overeenstemming met artikel 7.42a van de wet, door diens gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meer beroepen waartoe de door de student gevolgde opleiding opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening, dan brengt de examencommissie desgevraagd advies uit aan het College van Bestuur omtrent de weigering dan wel het beëindigen van de inschrijving van de betrokken student voor de opleiding.
- 5.7.2 Indien de student, bedoeld in artikel 5.7.1, is ingeschreven voor een andere opleiding en daarbinnen het onderwijs volgt van een afstudeerrichting die overeenkomt met of gelet op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening verwant is aan de opleiding waarvoor de inschrijving met toepassing van artikel 7.42a, eerste lid, van de wet is beëindigd, dan brengt de examencommissie desgevraagd advies uit aan het College van Bestuur of het de student kan worden toegestaan die afstudeerrichting of andere onderdelen van die opleiding te volgen.
- 5.7.3 De examencommissie brengt een advies als bedoeld in 5.7.1 of 5.7.2 uit binnen tien werkdagen nadat daarom door het College van Bestuur is verzocht.

Hoofdstuk 6 Fraude, onregelmatigheid en plagiaat

Artikel 6.1 Fraude

6.1.1 Onder Fraude wordt verstaan ieder handelen of nalaten dat het op de juiste wijze vormen van een oordeel over iemands kennis, inzicht, vaardigheden, (beroeps)houding of reflectie geheel of gedeeltelijk onmogelijk maakt, waaronder in ieder geval:

- a. het tijdens een (digitaal) tentamen of praktische oefening voorhanden hebben van ongeoorloofde communicatieapparatuur, programmatuur zoals ongeoorloofde AI-software of ongeoorloofde stukken;
- b. de aanwezigheid tijdens een (digitaal) tentamen of schriftelijke oefening van niet geoorloofde aantekeningen (spiekbrieftjes) in het toegestane materiaal;
- c. het tijdens een (digitaal) tentamen of praktische oefening geheel of gedeeltelijk overnemen van antwoorden van een ander of via programmatuur zoals ongeoorloofde AI-software;
- d. het tijdens een (digitaal) tentamen of praktische oefening uitwisselen van informatie met een ander;
- e. het zich tijdens een (digitaal) tentamen of praktische oefening uitgeven voor een ander;
- f. plagiaat (handelen in strijd met de Gedragscode plagiaat Universiteit Leiden, in bijlage);
- g. het aanpassen van het ingeleverde (digitale) tentamen bij de inzage;

6.1.2 onder fraude wordt tevens verstaan het op oneigenlijke gronden toegang verkrijgen of pogen te verkrijgen tot het onderwijs of een deeltentamen, praktische oefening of tentamen.

6.1.3 ander gedrag dat de examencommissie op grond van de binnen de faculteit c.q. opleiding vastgestelde en gecommuniceerde regels als fraude aanmerkt.

Artikel 6.2 Meegebrachte teksten

6.2.1 Wanneer een student bij het afleggen van een tentamen gebruik mag maken van een meegebrachte tekst mag deze tekst geen aantekeningen bevatten.

6.2.2 Onder aantekeningen in de zin van het vorige lid worden niet verstaan:

- onderstrepingen, arceringen en markeringen met fluorescerende stift;
- verwijzingen naar wetsartikelen;
- verwijzingen naar jurisprudentie en andere literatuur, mits dit expliciet voor een bepaald tentamen is toegestaan;
- randwoorden die door de uitgever van een wetgevingsbundel zijn aangebracht.

6.2.3 De voorgaande leden zijn van overeenkomstige toepassing op een door een student meegebrachte wettekst.

Artikel 6.3 Door de examinator te treffen maatregelen bij onregelmatigheid of fraude

6.3.1 In geval van constatering of van een ernstig vermoeden van een onregelmatigheid of fraude tijdens het tentamen deelt de examinator dit onmiddellijk mee aan de student. De student kan het tentamen afmaken. De examinator en de student vullen na afloop van het tentamen het formulier proces verbaal in. Het ingevulde proces verbaal wordt direct ter kennis van de examencommissie gebracht. De student ontvangt een afschrift. De examinator kan voorwerpen die de student bij zich heeft en die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de onregelmatigheid of fraude onder zich nemen.

6.3.2 Een student is verplicht voorwerpen die de student bij zich heeft en die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van een onregelmatigheid of fraude, op verzoek van de examinator ten behoeve van die beoordeling aan de examinator af te staan. De ingenomen voorwerpen

worden binnen een redelijke termijn na afloop van het tentamen aan de student teruggegeven.

- 6.3.3 De examinator stelt aan de examencommissie de voorwerpen ter beschikking die de examinator heeft ingenomen. De examinator kan in geval van aantekeningen in een wetboek of andere tekstenbundel, het voorhanden hebben van hulpmiddelen die de examinator niet had toegestaan (bijvoorbeeld een boek), en dergelijke, in plaats van de ingenomen voorwerpen fotokopieën daarvan aan de examencommissie ter beschikking stellen. De examinator kan in alle gevallen in plaats van ingenomen voorwerpen of de bedoelde fotokopieën aan de examencommissie een door twee examinatoren/surveillanten ondertekend proces-verbaal van de geconstateerde onregelmatigheid of fraude ter hand stellen.
- 6.3.4 De surveillant die een onregelmatigheid, fraude of verstoring van de orde tijdens het tentamen constateert, meldt dit terstond bij de examinator.
- 6.3.5 Op het proces-verbaal wordt de naam van de student, studentnummer en de aard van de onregelmatigheid beschreven. Bij voorkeur tekent de student voor 'gezien' bij de beschrijving van de onregelmatigheid.
- 6.3.5 De examinator is verplicht onregelmatigheden en fraude te melden bij de voorzitter van de Examencommissie door een melding te maken via Examencommissie-FAR@lumc.nl. De examinator vult hiervoor het desbetreffende formulier in.

Artikel 6.4 Door de examencommissie te treffen sancties bij onregelmatigheid of fraude

- 6.4.1 In geval van constatering of van een ernstig vermoeden van een onregelmatigheid of fraude bij een tentamen of praktische oefening kan de examencommissie de examinator, de student, surveillanten en anderen horen.
- 6.4.2 De examencommissie besluit op basis van het proces verbaal en het gehoorde of een sanctie aan de orde is en, zo ja, welke de passende sanctie is. De beoordeling van het tentamen als bedoeld in 6.3.1, volgt pas na een besluit van de examencommissie, waarin deze het tentamen vrijgeeft voor beoordeling.
- 6.4.3 De sancties die de examencommissie kan opleggen zijn:
- a) het ongeldig verklaren van de uitslag van het tentamen (dit is een herstelsanctie die strekt tot het wegnemen van de gevolgen van de overtreding);
 - b) het uitsluiten van het deelnemen aan het tentamen ten aanzien waarvan de onregelmatigheid of fraude is geconstateerd voor de duur van ten hoogste één jaar;
 - c) het uitsluiten van het deelnemen aan één of meer andere tentamens voor de duur van ten hoogste één jaar;
 - d) het uitsluiten van het deelnemen aan tentamens en examen van één of meer door de faculteit verzorgde opleidingen voor de duur van ten hoogste één jaar;
 - e) tentamens die in de periode van uitsluiting aan een andere faculteit of een andere instelling van hoger onderwijs met goed gevolg zijn afgelegd, waaronder mede worden begrepen werkstukken, papers en scripties, kunnen op generlei wijze deel uitmaken van het examen van de opleiding;
 - f) bij de vaststelling van een sanctie kan de omstandigheid van eerder door de student gepleegde fraude mede in aanmerking worden genomen.
- 6.4.4 De examencommissie gebruikt als niet-bindende leidraad de volgende indeling met betrekking tot de ernst van de fraude en de bijbehorende sancties, hierin meewegende de mate van opzet en voorbedachte rade van de fraude; de omvang van de fraude; de overige omstandigheden van de fraude; en of er sprake is van een recidief:
- a) Lichte fraude: de fraude heeft de vorming van een juist oordeel voor de toets niet in gevaar gebracht.
 - b) Een passende sanctie is ten minste: berisping, ongeldig verklaren van de toets;
 - c) Matige fraude: de fraude heeft de vorming van een juist oordeel voor de toets (mogelijk) beïnvloed, waarbij ofwel geen sprake was van voorbedachte rade en/of de fraude is gepleegd

op een deel van de toets.

- d) Een passende sanctie is ten minste: ongeldig verklaren van de toets, uitsluiting eerstkomende tentamen gelegenheid voor betreffende vak, dan wel uitsluiting van tentamen gelegenheid voor het betreffende vak, of alle vakken, gedurende een periode tot maximaal 1 jaar;
 - e) Ernstige fraude: de fraude heeft de vorming van een juist oordeel voor de toets (mogelijk) beïnvloed, waarbij sprake was van voorbedachte rade en/of de fraude is gepleegd op een groot deel van de toets.
 - f) Een passende sanctie is ten minste: ongeldig verklaren van de toets en uitsluiting van tentamen gelegenheid voor het betreffende vak, of alle vakken, gedurende een periode van maximaal 1 jaar.
- 6.4.5 Bij ernstige fraude kan, op voorstel van de examencommissie, het College van Bestuur de inschrijving voor de opleiding van de betrokken student definitief beëindigen, gelet op artikel 7.42, derde lid van de wet.
- 6.4.6 De examencommissie behoudt bij onregelmatigheid of fraude te allen tijde de mogelijkheid om als handreiking de student aanmelden bij de Commissie Professionaliteit.

Artikel 6.5 Te treffen maatregelen naar aanleiding van plagiaat

- 6.5.1 Indien de examinerator plagiaat constateert in een werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht deelt de examinerator dat zo spoedig mogelijk mee aan de voorzitter van examencommissie door een ingevuld plagiaatformulier toe te sturen.
- 6.5.2 De examinerator stelt het desbetreffende werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht ter beschikking van de examencommissie.
- 6.5.3 In geval van verdenking van plagiaat kan de examencommissie de examinerator, de docent, de student en anderen horen.
- 6.5.4 Als ordemaatregel kan de examencommissie besluiten:
- a) een officiële waarschuwing te geven en op te nemen in het studentdossier;
 - b) het ongeldig verklaren van een werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht;
 - c) van de betrokken student gedurende ten hoogste één jaar geen werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht als ten aanzien waarvan plagiaat is geconstateerd te accepteren, met inbegrip van werkstukken enz. die met goed gevolg aan een andere faculteit of andere instelling van hoger onderwijs zijn afgerond, en de betrokkene uit te sluiten van deelneming aan de voorbereiding of uitvoering van dergelijke werkstukken, papers, scripties of onderzoekopdrachten;
 - d) en/of het uitsluiten van het deelnemen aan één of meer tentamens voor de duur van ten hoogste één jaar, en/of het uitsluiten van het deelnemen aan tentamens en examen van één of meer door de faculteit verzorgde opleidingen voor de duur van ten hoogste één jaar. Tentamens die in de periode van uitsluiting aan een andere faculteit of een andere instelling van hoger onderwijs met goed gevolg zijn afgelegd kunnen op generlei wijze deel uitmaken van het examen van de opleiding.
 - e) Bij ernstige fraude kan het College van Bestuur op voorstel van de examencommissie de inschrijving voor de opleiding van de betrokken student definitief beëindigen, gelet op artikel 7.42, derde lid van de wet.
- 6.5.5 De examencommissie gebruikt als niet-bindende leidraad de volgende indeling met betrekking tot de ernst van plagiaat en de bijbehorende sancties, hierin meewegende de mate van opzet en voorbedachte rade van plagiaat; de omvang van plagiaat; de overige omstandigheden; en of er sprake is van een recidief:
- a. Licht plagiaat: plagiaat heeft een juist oordeel van de toets niet beïnvloed en/of de student was zich niet of nauwelijks bewust van het plagiaat.
Een passende sanctie is ten minste: berisping, ongeldig verklaren van de toets;
 - b. Matig plagiaat: plagiaat heeft de vorming van een juist oordeel voor de toets (mogelijk) beïnvloed, waarbij ofwel geen sprake was van voorbedachte rade en/of plagiaat is

gepleegd op een deel van de toets.

Een passende sanctie is ten minste: ongeldig verklaren van de toets, uitsluiting eerstkomende tentamen gelegenheid voor betreffende vak, dan wel uitsluiting van tentamen gelegenheid voor het betreffende vak, of alle vakken, gedurende een periode tot maximaal 1 jaar;

- c. Ernstige plagiaat: plagiaat heeft de vorming van een juist oordeel voor de toets (mogelijk) beïnvloed, waarbij sprake was van voorbedachte rade en/of de plagiaat is gepleegd op een groot deel van de toets.

Een passende sanctie is ten minste: ongeldig verklaren van de toets en uitsluiting van tentamen gelegenheid voor het betreffende vak, of alle vakken, gedurende een periode van maximaal 1 jaar.

6.5.6 De examencommissie behoudt bij plagiaat te allen tijde de mogelijkheid om als handreiking de student aanmelden bij de Commissie Professionaliteit.

Artikel 6.6 Onregelmatigheden

De examencommissie kan in geval van gegronde vermoedens van onregelmatigheden i.c. fraude voorafgaand aan dan wel tijdens een tentamen, zonder dat vastgesteld kan worden welke individuele studenten het betreft, het desbetreffende tentamen voor allen ongeldig verklaren. Het tentamen moet in een dergelijk geval opnieuw worden afgenomen. De examencommissie stelt dan op de kortst mogelijke termijn een nieuwe tentamendatum vast. Onder onregelmatigheden kan in dit verband tevens worden verstaan een technisch gebrek, onder meer in geval van digitale toetsing, op grond waarvan de examencommissie het tentamen voor allen ongeldig kan verklaren.

Hoofdstuk 7 Klachten en beroepen

Artikel 7.1 Indiening

- 7.1.1 Een student dient een klacht of een administratief beroep als bedoeld in artikel 7.61, eerste lid, van de wet, in vanwege een genomen beslissing van de examencommissie of van een of meer van de door haar aangewezen examinatoren in bij het [College van Beroep voor de Examens](#).
- 7.1.2 De termijn voor het schriftelijk indienen van een administratief beroep als bedoeld in 8.1.1 bedraagt zes weken na de schriftelijke bekendmaking van het besluit waartegen het administratief beroep zich richt.

Artikel 7.2 Behandeling van klachten

Klachten worden behandeld conform de [bestaande procedures](#) zoals opgenomen in de Regeling ombudsfunctionaris, de Regeling overige klachten, het Reglement van orde van het College van Beroep voor de examens en de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 7.3 Behandeling van beroepen

Administratieve beroepen worden behandeld conform de bestaande procedures. Deze zijn opgenomen in het Reglement van orde van het College van beroep voor de examens en het [Studentenstatuut](#).

Hoofdstuk 8 Jaarlijkse verslaggeving

Artikel 8.1 Verslaggeving

- 8.1.1 De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden. De examencommissie verstrekt het verslag aan de Raad van Bestuur van het LUMC.
- 8.1.2 Het verslag voldoet aan de door het College van Bestuur vastgestelde eisen, en omvat in elk geval de voornaamste besluiten van de examencommissie alsmede een beschrijving van de wijze waarop de examencommissie haar taak ten aanzien van de kwaliteitsborging van tentamens als bedoeld in artikel 4.2 heeft vervuld.

Hoofdstuk 9 Slotbepalingen

Artikel 9.1 Bijzondere omstandigheden

- 9.1.1 In gevallen waarin deze regels en richtlijnen niet voorzien beslist de examencommissie.
- 9.1.2 Indien in bijzondere gevallen onverkorte toepassing van hetgeen in deze regels en richtlijnen is bepaald tot evidente onbillijkheid leidt, is de examencommissie bevoegd anders te besluiten.

Artikel 9.2 Wijzigingen

- 9.2.1 Bij wijzigingen in deze regels en richtlijnen die betrekking hebben op het lopende studiejaar, dan wel gewichtige gevolgen hebben voor degenen die daarvoor al voor de opleiding waren ingeschreven, wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de belangen van de betrokken studenten worden geschaad.

Artikel 9.3 Inwerkingtreding

Deze regels en richtlijnen treden in werking op 1 september 2023.

Bijlagen

BIJLAGE 1

MODEL FORMULIER PROCES VERBAAL

Melding onregelmatigheid, fraude of ordeverstoring door de examiner op grond van artikel 4.6, 4.7 en 6.3 van de Regels en Richtlijnen

UNIVERSITEIT LEIDEN
PROCES VERBAAL ONREGEIMATIGHEID-FRAUDE-ORDEVERSTORING

Tentamen:	Datum en tijdstip:
Practicum:	Datum en tijdstip:
Locatie:	

GEGEVENS

NAAM EN VOORLETTERS EXAMINATOR: Vak/Practicum: Opleiding: Faculteit:	NAAM EN VOORLETTERS STUDENT: Studentnummer: Opleiding en jaar: Faculteit:
--	---

ONREGEIMATIGHEID - FRAUDE - ORDEVERSTORING

MELDING ONREGEIMATIGHEDEN

OMSCHRIJVING

TIJDSTIP

OPMERKINGEN

INGENOMEN VOORWERPEN

Naar waarheid ingevuld:

Examinator	Handtekening	Datum:	
Surveillant (indien aanwezig)	Handtekening	Datum:	
Student	Handtekening voor 'gezien'	Datum:	

BIJLAGE 2
MODEL FORMULIER MELDING PLAGIAAT

Melding plagiaat of fraude door de examiner op grond van artikel 6.5 van de Regels en Richtlijnen

Formulier melding constatering plagiaat

Het ingevulde formulier (per mail) indienen bij de secretaris van de Examencommissie (e-mailadres opnemen).

Let op: een product van een student dient gecontroleerd te worden in een plagiaatprogramma (Turnitin, Ephorus) op plagiaat voordat een beoordeling in welke vorm dan ook (vrij)gegeven wordt.

Datum			
Indiener van de melding		Email	
		Telefoon	
Student(en)		Studentnummer(s)	
Jaar van de studie		Ba / Ma	
Soort tentamenopdracht		Onderwijsonderdeel)	
Summatieve toets	☐ Aanvullende eis ☐ Telt mee in eindcijfer (voor ... %)		
Betreft:	☐ Fraude ☐ Plagiaat		
Beschrijving van (vermoede) fraude/plagiaat en indien van toepassing de vorm van plagiaat (zie toelichting aan het eind).			
Indien plagiaat: percentageplagiaat volgens het gebruikte programma (indien bekend):		gemiddeld %, verdachte sectie %	
Reactie van de student(en) op de mededeling dat er vermoedelijk fraude/ plagiaat geconstateerd is.			
Wijze van afhandeling			
☐ Melding wordt voorgelegd aan de Examencommissie → A en B verder invullen			

A	
Voorstel voor afhandeling door examencommissie (meerdere opties mogelijk)	
☐ Niet ernstige plagiaat ☐ Eerste keer, dat het wordt geconstateerd bij deze student(en) ☐ Student was zich niet bewust van plagiaat ☐ "Onhandigheid" van de student ☐ Cultuurverschil (bij student van buitenlandse afkomst) ☐ Uit gesprek blijkt leermoment en toekomstige verbetering door de student(en) ☐ Ernst van plagiaat ☐ Tweede keer, dat het wordt geconstateerd bij deze student(en) ☐ Houding van de student(en) ☐ Anders; nl.	
☐ Gesprek met de student over het (vermoede) plagiaat ☐ Anders; nl.	
Eventuele aanvullende informatie die van belang kan zijn voor de Examencommissie	
B	
De student is ingelicht over deze melding	Ja / Nee
Bewijsmateriaal is bijgevoegd	Ja / Nee
Indien ja: het betreft.....	

Aldus volledig en naar waarheid ingevuld

Ondertekening

Plaats

Datum

Naam indiener

BIJLAGE 3

GEDRAGSCODE PLAGIAAT UNIVERSTEIT LEIDEN

Plagiaat

Op deze pagina's zal worden uitgelegd wat de Universiteit Leiden onder plagiaat verstaat, hoe zij daarover denkt, en wat de gevolgen kunnen zijn als een student zich daaraan schuldig maakt.

In het algemeen wordt onder plagiaat verstaan dat je woorden, gedachten, analyses, redeneringen, afbeeldingen, technieken, computerprogramma's enz. die van een ander - waaronder begrepen gegenereerde teksten of programmeercodes door programmatuur zoals AI-software - afkomstig zijn bedoeld of onbedoeld presenteert als eigen werk zonder daarbij de bron te vermelden. Daarbij moet niet alleen worden gedacht aan 'knippen en plakken' van digitale bronnen zoals encyclopedieën, digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing; de meeste studenten zullen nog wel begrijpen dat dat niet mag zonder erbij te vermelden van wie het materiaal afkomstig is. Dit geldt ook voor het presenteren van door AI-software gegenereerde tekst of programmeercodes - zoals door ChatGPT - als eigen tekst in een tentamen of scriptie, zonder de juiste bronvermelding. Maar ook het parafraseren van andermans teksten, bijvoorbeeld door enkele woorden te vervangen door synoniemen en een paar zinnen te verwisselen is plagiaat. Zelfs als je een redenering of analyse van een ander in eigen woorden navertelt zonder daaraan iets nieuws toe te voegen, kan er sprake zijn van plagiaat; je doet het dan immers voorkomen alsof je de redenering zelf hebt bedacht, terwijl dat niet waar is. Dat geldt nog steeds als je stukjes van het werk van verschillende auteurs bij elkaar brengt zonder te vermelden waar deze vandaan zijn gekomen. Van plagiaat is sprake bij het in een scriptie of ander werkstuk overnemen van gegevens of tekstgedeelten van anderen zonder bronvermelding. Het gebruik van taalmodellen zoals ChatGPT biedt allerlei nieuwe mogelijkheden voor het maken van teksten. Realiseer je dat wanneer je dit doet en het presenteert als eigen werk, dit beschouwd wordt als fraude. Gebruik ChatGPT in je studie daarom alleen wanneer de docent dit goedkeurt en wanneer je dit erbij vermeldt.

Citeren

Plagiaat is in elk geval een schending van de intellectuele eigendom van een ander. Natuurlijk wordt in iedere discipline voortgebouwd op kennis en inzichten die eerder door anderen zijn verkregen en gepubliceerd. Er is ook niets op tegen als je daarnaar verwijst en er, met vermelding van de bron, uit citeert. Maar het moet duidelijk blijven waar bestaande kennis ophoudt en je begint de resultaten van eigen denken of onderzoek weer te geven. Als je (nog) niet in staat bent iets wezenlijks toe te voegen aan wat anderen al hebben gevonden en daarmee een bijdrage aan de wetenschap te leveren, dan is het misleidend, en dus fout, om te doen alsof je dat niveau al wel hebt bereikt. In een studie is het voor docent en student van groot belang om een waarheidsgetrouwe indruk te krijgen van wat de student weet, begrijpt en kan.

Teksten van internet

De regels voor plagiaat gelden voor alle gegevensbronnen, dus niet alleen voor boeken. Ook stukken die van internetpagina's worden geplukt mogen niet zonder bronvermelding worden gebruikt. Anders dan sommigen denken zijn teksten op internet geen publiek bezit; minstens zo belangrijk is dat je ook dan nooit mag doen alsof andermans werk het jouwe is.

Do's en don't's

Hieronder worden een aantal do's and don't's aangegeven die je kunnen helpen om te voorkomen dat je je aan plagiaat of daaraan verwante vergrijpen schuldig maakt.

1. Als je teksten, afbeeldingen, grafieken e.d. van iemand anders waaronder teksten gegenereerd via programmatuur zoals AI-software overneemt, houd je dan aan de regels die voor jouw opleiding bijvoorbeeld zijn vastgelegd in een scriptiereglement. Als regel geldt in het algemeen dat je de tekst tussen aanhalingstekens moet zetten. In bepaalde gevallen kan een duidelijk afwijkende opmaak worden gebruikt. Vermeld altijd van wie de teksten afkomstig zijn en waar je ze hebt gevonden; gebruik daarvoor een van de gangbare of voorgeschreven methoden om verwijzingen aan te geven.
2. Als je gedachten, overwegingen, ideeën e.d. van iemand anders wilt weergeven in je eigen woorden zonder letterlijke citaten te gebruiken, maak dan ook duidelijk van wie de gedachten afkomstig zijn en vermijd de indruk te geven dat het om een eigen bijdrage gaat.
3. Wees nog meer op je hoede bij het overnemen van teksten van het internet. Denk bijvoorbeeld aan teksten uit Wikipedia: de auteur is in de regel onbekend, maar het artikel kan wel geheel of deels geplagieerd zijn. Kopieer in het algemeen geen teksten van onbekende auteurs, zelfs niet als je de directe bron vermeldt. Ook teksten gegenereerd via AI-software, zoals ChatGPT, kun je niet zomaar overnemen als eigen tekst.
4. Is je gedeelten van teksten overneemt, zorg er dan voor dat je de betekenis ervan niet verandert door zinnen of delen daarvan weg te laten, zinnen te verdraaien e.d. Als je niet beschikt over de oorspronkelijke versie van een tekst maar moet afgaan op de weergave daarvan door een ander, maak dan ook dat duidelijk; als de oorspronkelijke auteur onjuist geciteerd blijkt, dan is in ieder geval duidelijk wie de fout heeft gemaakt.
5. Als anderen hebben bijgedragen aan de totstandkoming van jouw werkstuk, bijvoorbeeld door experimenten uit te voeren, illustraties te vervaardigen, e.d. dan hoor je dat ook te vermelden. Dat geldt niet voor advies en commentaar van je begeleider, en ook niet als iemand je tekst controleert op stijl-, taal en spelfouten. Soms bevatten de reglementen van de opleiding die je volgt daarover bepalingen.
6. In bepaalde gevallen kan zelfs citeren uit eigen werk als plagiaat worden beschouwd (soms aangeduid als 'autoplagiaat'). Als je een werkstuk dat je in opdracht hebt gemaakt voor een groot deel kopieert en een tweede keer inlevert voor een andere opdracht, dan lever je slechts één prestatie waar er twee werden gevraagd. Dat zal niet altijd als een bezwaar worden gezien, maar het is wel nodig dat je daarover praat met de betrokken docent.
7. Strikt genomen is het geen plagiaat als een groot deel van bijvoorbeeld een scriptie bestaat uit citaten met bronvermelding. Toch zullen weinig docenten er genoeg mee nemen als je bijdrage aan het stuk voornamelijk bestaat uit het knippen en plakken van teksten. Docenten zullen je immers houden aan de leerdoelstellingen van een onderwijsseenheid. Bovendien kunnen zeer lange citaten een inbreuk vormen op het auteursrecht. Als stukken van anderen in hun geheel van essentieel belang zijn voor jouw werkstuk, verwijst er dan naar, eventueel met een korte samenvatting van de inhoud, zonder eruit te citeren.
8. Als een werkstuk of scriptie door meerdere studenten is vervaardigd, vermeld dan zo veel mogelijk welke bijdragen van wie afkomstig zijn.
9. In principe gelden dezelfde regels voor het kopiëren van delen van computerprogramma's. Als het gaat om gestandaardiseerde procedures die in veel programma's worden toegepast, dan kan niet van plagiaat worden gesproken; vaak is dan de oorspronkelijke auteur ook niet bekend. Het wordt wat anders als je het onderliggende idee, de aanpak van een heel programma overneemt, ook al is de precieze uitwerking niet identiek. Als je het vergelijkt met gewone taal, dan is het gebruik van woorden en algemeen gehanteerde zinnen geen plagiaat, maar het kopiëren van hele alinea's of de onderliggende ideeën en gedachten wel.

Bestrijding van plagiaat

Plagiaat is een vorm van fraude, en is dus strafbaar. Sinds enige tijd wordt in de Universiteit plagiaat actief bestreden. Scripties en werkstukken worden vaak met behulp van computerprogramma's geanalyseerd. Als plagiaat wordt bewezen, dan zal in de regel de betrokken examencommissie sancties

opleggen. De zwaarte daarvan zal afhankelijk zijn van de ernst van het vergrijp, maar onder meer ook van de vraag of de student al eerder op fraude is betrapt. De zwaarste sanctie is uitsluiting van het afleggen van alle tentamens en examens voor de duur van één jaar. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat je scriptie pas een jaar later wordt beoordeeld; gedurende dat jaar kun je dus niet afstuderen. De sanctie kan ook slechts betrekking hebben op één of een paar tentamens, of voor een kortere periode gelden.

De Universiteit Leiden beschouwt plagiaat als een ernstig vergrijp waarop strenge straffen kunnen volgen. Bijlage 4 Procedure Onvoldoende beoordeling en/of professionaliteit coschap Farmacie

Deze procedure is bedoeld voor alle betrokken partijen wanneer er sprake is van een onvoldoende beoordeling en/of onvoldoende professionaliteit bij een coschap binnen de opleiding master Farmacie. Betrokken zijn o.a. de student, de beoordelaar, de coschapscoördinator (examinator), de Examencommissie Farmacie (ECF), Afdeling Coschappen, de Commissie Professionaliteit en studieadviseur. In de procedure wordt eerst een onvoldoende tussentijdse beoordeling “tussenevaluatie” behandeld, daarna een onvoldoende eindbeoordeling.

De beoordelaar dient de onvoldoende tussentijdse beoordeling “tussenevaluatie” direct in EPASS in te voeren. Deze beoordeling is formatief. De coschapscoördinator monitort de volledigheid van de portfolio’s: zijn alle punten ingevuld; hoe staat de student ervoor.

Bij een onvoldoende tussentijdse beoordeling wordt vanuit EPASS automatisch een e-mailbericht naar de coschapscoördinator (examinator) gestuurd. De onvoldoende beoordeling wordt gestuurd naar de coschapscoördinator. Een onvoldoende voor professioneel gedrag bij een onvoldoende tussentijdse beoordeling betekent niet automatisch het beëindigen van het coschap.

Wanneer een student een onvoldoende behaalt, zal de coschapscoördinator contact opnemen met de zowel de student als de studieadviseur en onderzoeken wat er aan de hand is en hoe de student geholpen kan worden het coschap voldoende af te sluiten. Dit is tevens een moment om te bespreken of een aanmelding bij de [Commissie Professionaliteit](#) (CP) verstandig zou zijn.

NB. Een student kan te allen tijde aangemeld worden bij de CP door verschillende partijen, bijv. de beoordelaar, de coschapscoördinator, medewerker DOO, docent opleiding, medestudent of ECF. Er hoeft niet op de (eind)beoordeling worden gewacht.

De beoordelaar dient de onvoldoende eindbeoordeling direct in EPASS in te voeren. Deze beoordeling is summatief. Een onvoldoende voor professioneel gedrag bij de eindbeoordeling betekent automatisch een onvoldoende voor het coschap. Bij een onvoldoende wordt vanuit EPASS automatisch een melding per e-mail naar de Examencommissie Farmacie (ECF), voorzitter ECF, coschapscoördinator (examinator), Afdeling Coschappen en studieadviseur gestuurd. De onvoldoende beoordeling wordt door Afdeling Coschappen vanuit KLA-PP gestuurd naar de ECF, de voorzitter ECF en de coschapscoördinator.

Vervolgens stelt de coschapscoördinator in overleg met de beoordelaar een voorstel* op voor het reparatietraject (herkansing).

Dit voorstel wordt door de coschapscoördinator besproken met de student. Het definitieve voorstel wordt, met eventuele aanvullende informatie, per e-mail naar de ECF gestuurd: Examencommissie-far@lumc.nl. Indien de student voornamelijk niet verder mag met de coschappen**, dan wordt dat in de e-mail aangegeven. Deze eventualiteit wordt ook door de coschapscoördinator doorgegeven aan de studieadviseur en Afdeling Coschappen.

Wanneer de ECF de melding en het voorstel heeft ontvangen, wordt dit besproken in de eerstvolgende vergadering. In de vergadering besluit de ECF welk traject gevolgd dient te worden en stelt voorwaarden aan het herkansen van (een deel van) het onvoldoende beoordeelde coschap. De student ontvangt een

besluit met daarin de voorwaarden van de ECF. Het besluit wordt naar betrokken partijen gestuurd: student, coschapcoördinator, Afdeling Coschappen, studieadviseur en beoordelaar.

Indien gewenst kan de student n.a.v. de onvoldoende of het besluit een gesprek aanvragen bij de ECF. Indien er een gesprek plaatsvindt, wordt het gespreksverslag alleen verstuurd naar de student. Het verslag is van vertrouwelijke aard en is bedoeld voor de student en het archief van de ECF.

****Onderbreking van de coschappen:** Student dient wegens onprofessioneel gedrag per direct te stoppen met het volgen van de coschappen. Student wordt door de beoordelaar, de coschapcoördinator of de ECF verwezen naar de Commissie Professionaliteit (CP). De studieadviseur wordt van de melding op de hoogte gesteld. CP informeert beoordelaar, ECF en coschapcoördinator over de voortgang/ afsluiting (advies) van de melding bij de CP.

N.a.v. van het advies CP neemt de ECF een besluit over traject (begeleidingstraject, opheffen schorsing, herkansen van deel of gehele onvoldoende beoordeelde coschap). De student wordt op de hoogte gesteld van het genomen besluit/traject.

Het ECF-besluit gericht aan de student wordt cc naar de coschapscoördinator, studieadviseur, Afdeling Coschappen en beoordelaar verzonden.

Doorgaan met volgend coschap: de ECF besluit dat de student door mag met het volgend coschap.

O.b.v. het voorstel wordt bepaald welke aanvullende eisen gesteld worden aan het onvoldoende beoordeelde coschap. Het opstellen van een Individueel Ontwikkel Plan (IOP) samen met de studieadviseur is altijd een aanvullende eis. Student kan, indien dit niet reeds is gebeurd, worden verwezen naar de CP.

De studieadviseur wordt van de melding op de hoogte gesteld. CP informeert beoordelaar, ECF en coschapcoördinator over de voortgang/ afsluiting (advies) van de melding bij de CP.

N.a.v. van het advies CP neemt de ECF een besluit over traject (begeleidingstraject, opheffen schorsing, herkansen van deel of gehele onvoldoende beoordeelde coschap).

De student wordt op de hoogte gesteld van het genomen besluit/traject.

Het ECF-besluit gericht aan de student wordt cc naar de coschapscoördinator, de studieadviseur, Afdeling Coschappen en beoordelaar verzonden.

*Dit voorstel bestaat uit een bondig advies van de coschapscoördinator, opgesteld in overleg met de apotheker-coschapbegeleider (beoordelaar) en eventueel de studieadviseur, waarin vermeld staat wat de leerdoelen voor een herkansing moeten zijn en uit hoeveel praktijkdagen en dus het aantal weken het traject dient te bestaan. Het aantal praktijkdagen in de herkansing kan niet meer zijn dan het aantal praktijkdagen in het oorspronkelijke coschap.

N.B. Alleen indien zowel apotheker-coschapbegeleider (beoordelaar) als de student hiermee akkoord gaan, kan de examencommissie besluiten dat de herkansing in de coschapapothek wordt gelopen waar de student al eerder een coschap deed.

Afdeling Coschappen zoekt, in overleg met de studieadviseur en de coschapcoördinator, een geschikte praktijkplek voor de herkansing.